

2

Aanbieding prinsjesdagstukken door de minister van Financiën

Aan de orde is **de aanbieding van de prinsjesdagstukken door de minister van Financiën**.

De **voorzitter**:

Aan de orde is de aanbieding van de begroting voor het jaar 2024. Ik geef het woord aan de minister van Financiën.

Minister Kaag:

Mevrouw de voorzitter. "De vrijheid om vrij te zijn" is de titel van een beroemd essay van politiek filosoof Hannah Arendt. Het begrip vrijheid kent veel interpretaties. Er zijn revoluties gevoerd om vrij te zijn zoals wij hier vandaag zijn: vrij om in het parlement te betogen waar we voor staan en waar we heen willen met ons land. Vrijheid kan heel brutaal worden geschonden. Denk aan de Oekraïners, van wie de vrijheid nu al veel te lang op afschuwelijke wijze wordt beknot. Dat is de meest letterlijke en grove schending van de vrijheid. Maar voor Arendt betekent de vrijheid om vrij te zijn ook: "niet alleen de vrijheid om vrij te zijn van angst, maar ook van armoede en gebrek". Vrijheid van angst en armoede zijn volgens haar nodig om je vrij te kunnen bewegen. De basisbeginselen van het bestaan dienen op orde te zijn voordat we de ruimte hebben en mogen ervaren om deel te nemen aan het publieke leven.

Mevrouw de voorzitter. Voor veel mensen in Nederland was de afgelopen periode niet eenvoudig. Zij voelden zich niet vrij, want de hoge inflatie en energieprijzen maakten dat zij nog maar moeilijk rond konden komen. Het Centraal Planbureau becijferde onlangs dat als wij niet zouden ingrijpen, het aantal volwassenen en kinderen in armoede zou stijgen. Dat is onaanvaardbaar en daarom neemt het kabinet maatregelen om de koopkracht van kwetsbare huishoudens te stutten. Zo vermindert het aantal kinderen dat opgroeit in armoede. Daarvoor trekt het kabinet jaarlijks 2 miljard euro extra uit. Door het koopkrachtpakket van dekking te voorzien, betalen toekomstige generaties hiervoor niet de rekening.

De vrijheid om niet langer zorgen te hebben om geld of veiligheid komt de gedupeerden van de toeslagenaffaire en mensen in het aardbevingsgebied in Groningen toe. Vrede, veiligheid en vrijheid, niet langer geschonden door een buitenlandse agressor, is het recht van de mensen in Oekraïne. Het kabinet en uw Kamer zijn eensgezind over het belang om hieraan te blijven werken.

We doen dit te midden van turbulente tijden, waarin onze economie en samenleving toch steeds veerkrachtig en weerbaar blijken te zijn. De pandemie en de voortdurende Russische agressie in Oekraïne hebben een grote impact op onze maatschappij en ons gevoel van veiligheid. De daaropvolgende prijsstijgingen van boodschappen en energie waren voor bijna iedereen voelbaar.

Gelukkig hebben het prijsplafond en de koopkrachtmate-rielen effect gesorteerd. De hoge prijzen drukken nog steeds op de portemonnee, maar het is gelukt om een half miljoen mensen uit de betalingsproblemen te houden. Bovendien

hebben meer Nederlanders werk dan ooit tevoren. Dat is goed nieuws voor de samenleving als geheel en voor het individu in het bijzonder. Onze economie herstelde sneller van de pandemie dan die van andere Europese landen en groeide snel.

Ondanks een lichte krimp in de eerste kwartalen van dit jaar wordt er ook groei voorspeld voor 2023 als geheel en voor het jaar daarna. Onze economie is en blijft een van de meest concurrerende en innovatieve ter wereld. Met elkaar ontwikkelen we razendsnel nieuwe duurzame technologieën. En we zouden het bijna vergeten, maar we leven ook nog steeds in een zogeheten "high-trust society", een samenleving waarin mensen steeds meer vertrouwen hebben in elkaar.

Om onze economie gezond te houden en onze toekomstige welvaart veilig te stellen, dienen de overheidsfinanciën gezond te blijven. We mogen onze rekeningen niet doorschuiven naar volgende generaties. Over de volgende generatie, over onze kinderen en kleinkinderen, schreef de Libanese schrijver Khalil Gibran: "hun zielen toeven in het huis van morgen, dat je niet bezoeken kunt, zelfs niet in je dromen". De toekomst, het huis van morgen, is niet te bezoeken. Daardoor kunnen we er ons vaak ook geen voorstelling van maken of vinden we dat moeilijk. We kunnen haar makkelijk vergeten of negeren, zeker als we worden opgeslokt door de urgente problemen van vandaag.

Toch mogen die ons het zicht op onze droom van een beloftevolle toekomst voor toekomstige generaties niet ontnemen, want de opgaven voor het huis van morgen zijn niet gering. Het gaat niet alleen om een schatkist die op orde moet blijven, niet alleen. Het gaat om onderwijs en gezondheidszorg, die in toenemende mate onder druk staan door de krappe arbeidsmarkt en de aanhoudende vergrijzing. Het gaat om de energietransitie, die niet kan wachten nu klimaatverandering op de deur bonkt.

De opwarming van de aarde voltrekt zich sneller dan voorspeld. De gevolgen daarvan zijn overal zichtbaar en voelbaar. Het klimaatprobleem kan alleen worden opgelost als alle landen, waaronder Nederland, een bijdrage leveren aan de oplossing. Ik hoop dat uw Kamer en straks een nieuw kabinet er alles aan zullen doen om de klimaattransitie voor volgende generaties te ondersteunen en te versnellen. Daar hoort ook de afbouw van fossiele subsidies bij. Want niets doen kost uiteindelijk veel meer dan een ambitieus klimaatbeleid.

Ten slotte heeft de oorlog in Oekraïne ons doordrongen van het feit dat veiligheid op ons continent geen vanzelfsprekendheid is, en dat we die alleen kunnen beschermen door samenwerking met onze bondgenoten in de NAVO en onze inbedding in een sterke Europese Unie. De toekomst van Nederland is Europees.

De opgaven die wij moeten volbrengen om een sterk huis voor de toekomst te bouwen, staan voor meer dan economie en materiële welvaart alleen. We begroten voor brede welvaart. Dat betekent dat we ons niet alleen inzetten voor een sterke economie, maar ook voor een bloeiende natuur, goed onderwijs en gelijke kansen. Niet alleen voor nu, maar ook voor later. En niet alleen voor hier, maar ook voor elders.

Mevrouw de voorzitter. Vandaag sta ik voor u als minister van Financiën van het demissionaire kabinet-Rutte IV. Het is zeer, zeer waarschijnlijk voor het laatst dat ik u de Miljoenennota mag aanbieden. Ik hoop van harte dat uw Kamer veel van de begrotingen nog behandelt voor het einde van het jaar. De leden van uw Kamer en wij als kabinet dragen een grote gedeelde, gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Dit is de plek waar we de zaken ten goede kunnen veranderen en waar we kunnen bouwen aan een beter Nederland. Ik wens u daarbij in de periode die uw Kamer nog rest: inspiratie, wijsheid en ook een respectvolle samenwerking. Graag bied ik u hierbij de Miljoenennota aan.

Dank.

(De Miljoenennota 2024 en het Blauwe Boekje worden door de bode aan de Voorzitter overhandigd.)

De voorzitter:

Ik hoorde iets uit de zaal en zag even niet wie dat zei, maar daar kom ik wel achter!

Ik dank de minister van Financiën voor het aanbieden van de begroting voor het jaar 2024. Zoals eerder besloten start de Kamer morgen met de Algemene Politieke Beschouwingen, die op woensdag en donderdag zijn.